

• Книжнина • Reviews •

НОВАТА ХИМИЧНА НЕОРГАНИЧНА НОМЕНКРАТУРА

Б. В. ТОШЕВ

Софийски университет „Св. Климент Охридски“

Х. Баларев (ред.), И. Дуков (превод). *Номенклатура по неорганична химия. Препоръки на IUPAC 2005*. Акад. изд. „Проф. Марин Дринов“, София, 2009, 410 с. ISBN 978-954-322-330-5

Abstract. The Red Book of IUPAC „Nomenclature of Inorganic Chemistry: IUPAC Recommendations 2005“ has been translated and adapted (Prof. Ivan Dukov) and published (Prof. C. Balarew, Editor) into Bulgarian.

Keywords: chemical nomenclature, IUPAC, inorganic chemistry, red book

В популярен дискуссионен форум (bulgarianscienceproblems), ситуиран в yahooogroups.com, наскоро се проведе интензивна дискусия за чистотата на българския език. Представители на хуманитарната наука изразиха недумението си, че говорители на радиото и телевизията казват „въглероден диоксид“ вместо правилното по тяхно мнение българско „въглероден двуокис“. Никой от химиците не обясни, че правилният термин, който се използва в учебната и научната литература от много години е „въглероден диоксид“ и че има задължителна химическа номенклатура, утвърждаването и развитието на която е задължение на Международния съюз по чиста и приложна химия, в който България членува чрез своя Национален комитет. Впрочем, както „оксид“, така и „окис“ не са български думи — първата се използва в много езици, втората е леко побългарена руска дума [1].

Появяването на българската „червена книга“ на IUPAC е важно събитие за нашата химия и образование. Наистина беше време за пълното представяне на химическата номенклатура на мястото на малкото по обем и вече не отговарящо на съвременното развитие на химията предишно академично издание на номенклатурата от 1964 г. [2].

Книгата е нагоден, според особеностите на българския език, превод на оригиналното издание на номенклатурата от 2005 г. от Royal Society of Chemistry под редакцията на M.G. Connelly (UK), T. Damhus (Denmark), R.M. Hartshorn (New Zealand) и A.T. Hutton (South Africa). Преводът и адаптацията на такова издание е рядко трудна задача, която е извършена с успех от проф. Иван Дуков заедно с неговите сътрудници гл. ас. д-р Мария Петрова и гл. ас. д-р Александър Захариев. В редактирането на отделните глави на книгата са взели участие видни представители на българската химическа общност: проф. дхн Димитър Тодоровски, проф. дхн Христо Баларев, проф. дхн Борис Алексиев, ст.н.с. д-р Наташа Трендафилова, акад. дхн Панайот Бончев, ст.н.с. Владимир Димитров и проф. дхн Павел Пешев.

Съдържанието на книгата съдържа 11 глави и 10 таблици: Общи цели, функции и методи на химичната номенклатура; Граматика; Елементи; Формули; Композиционна номенклатура и общ преглед на наименованията на йони и радикали; Наименования на базови хидриди и заместителна номенклатура; Адитивна номенклатура; Неорганични киселини и производни; Координационни съединения; Органометални съединения; Твърди вещества.

Ето няколко примера на вещества с техните номенклатурни български наименования: $\text{Ca}_3(\text{PO}_4)_2$ — трикалциев бис(фосфат); $\text{NaNH}_4[\text{HPO}_4]$ — амо-

ниев натриев хидрогенфосфат; $\text{Cl}_3\text{SiSiCl}_2\text{SiCl}_3$ — 2,3,4-трисили-1,5-дихлори-2,2,3,3,4,4-хексахлоридо-[5]катена.

Проучването и използването на тази химическа номенклатура изисква време и усилия — наградата е усвояването на прецизен химичен език, без който упражняването на химическата професия е немислимо.

ЛИТЕРАТУРА

1. Тошев, Б.В. Граматични и термонолигични бележки — молен, а не моларен. *Химия* **18**, 163-166 (2009).

2. Иванов, Д., Р. Каишев, Н. Пенчев, Й. Малиновски, Н. Мареков. *Химическа номенклатура. Правила за номенклатура в неорганичната химия, органичната химия и физикохимията, приета от Международния съюз по чиста и приложна химия (IUPAC)*. Изд. на БАН, София, 1964.

✉ **Professor B.V. Toshev**,
Department of Physical Chemistry,
University of Sofia,
1 James Bourchier Blvd., 1164 Sofia, BULGARIA
E-Mail: toshev@chem.uni-sofia.bg